

ROL

CASOPIS PRE ZABAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor a vydavateľ:

MIKULÁŠ ŠT. FERIENČÍK.

Roč. XI.

Turč. Sv. Martin, 31. marca 1880.

Číslo 3.

Lalija.

Povešť od Vojanského.

(Pokračovanie.)

II.

Anna vstúpila do dvorany prepĺnenej tanečkami. Služny Masloň podal jej ihneď rameno. Tento pánik mal päťsto zlatých platů za svoje neoceniteľné administratívne služby, ale to naskrze nehatilo, že strovil do 800 zl. na svoje obleky, ktoré primerane tehdašiemu bláznivému času, blyskaly sa všakovými magnátskymi okrasami! Boly to naozaj také časy, že aj biedny dedinský židáčik pýšil sa v atile a predával za špinavou smradlavou pudlou šnúrkou v ostroháč. Prečo by teda služny nemohol nosiť aksamity a zlaté šnúry? Na majetku, ktorý prináležal niekedy jeho panu otcovi, dominoval už síce Abraham Diamant, úhlavný úžerník celého kraja, ktorého meno vďaka bolo temer na všetkých farchových listoch pozemnej knihy. Hja, v tých rokoch, v ktorých hrá moja povesť, mal úrad a úžera zlaté dno. Ten prvý ho už z čiastky utratil, zato sa dno úžery premenilo v diamant, rubín a — zemanský titul.

Anna sa o chyľu točila v tanci. Polka zamkla a ju nasledoval čardáš. V tej dobe mal tento tanec divoky ráz, že naozaj upomínal na čardu. Smiešno aj pomysleť naň. Mladí India robili zo seba tie najvelebnejšie karikatúry. Jeden vyskacoval jako potrhľý na jednej nohe, druhý sa točil jako vreteno. Zase iný prešlapoval nohami jako podagrista

a iba pleciami dokazoval, že kráča dla taktu muziky. Raz zdvihol ľavé, raz pravé plece, a nato obidve, tak že mu hlava medzi ne padla. Iný párik zase lietal dvoranou jako vietor, nemilosrdne stracajúc svojich spolutanečníkov. Rozjatrenosť niektorých tanečníkov bola tak hrozná, že hodili svoje podperené klobúky na zem a krepčili po nich, kdežto zase iní klakali raz na pravé raz na ľavé koleno. Treba si len predstaviť ešte tie obleky, v ktorých tehdašia spoločnosť obliečaná bola: tie pestré šnúry, široké von trčiace rukávy na košliach, vysoké čizmy so strapcami, mentieky toho najrozmanitejšieho tvaru — a odkryje sa očiам našim zaujímavý obraz, ktorý veselo konkurovať môže s bazárom v Delhy.

Masloň bol náramne rozprúdený. On skoro v povetrí nosil svoju tanečnicu, ba zo dva razy ju skutočne vyhodil do výšky, čo sa veľmi dobre robí v dedinskej krčme, keď mladý švárny sedliacky šuhaj takto zvrta svoju búbelatú frajerôčku, čo ale veľmi zle svedčí v spoločnosti, ktorá chce byť vzdelanou. Anna to cítila — ale plávať proti prúdu nebola v stave.

V bočnej izbe sedel Záhajsky v kolimbavom foteli; pod nohami mal prestretú kožu z tygra. Okolo neho niektorí starší páni viedli tuhú politickú debatu, jakoby od jej výsledku záviselo blaho človečenstva. Divoké hlasy

hudby sumely a spľývaly s náruživými rečami. Konečne hudba unikla a hostia sa valili cez bočnú izbu do jedálne, kde bol prikrýty stôl. O pár minút boli všetky miesta obsadené. Predsedníctvo viedla baronka Perlingová, staršia to dáma, ničmenej úsilne oddaná radostiam tohoto pozemského života. Jej prešlost bola tak strukatá, ako jej drahý shawl, ktorý jej visel plecom. Nebohý jej pán manžel, baron Perling, našiel ju medzi kulishami divadelnými ako tanečnicu tretej triedy — nasledovala známosť, a to dlholetá, ktorá sa končila, nie jako obyčajne, večným rozlúčením, ale manželstvom. Stáva sa to. Vdovské právo učinilo z biednej baletky majetnicu veľkých pozemkov, ktorých dôchodky ona ešte dosť statočne upotrebovala. Ďalej bol v spoločnosti tejto pensionovaný úradník Haštal, ktorý rád pri stole zaspal, a keď ho zobudili, nikda neuznal, že by bol zadriemal. On tvrdil, že každé slovo, v spoločnosti prednesené počul a rozumel. Komissár nad cestami Kaprossy (aj tento úrad patrila vtedy medzi exkvisitnosti), muž rapavý s červeným nosom a večným hlúpym úsmevom na tvári, sedel jako trn medzi dvoma dámami. Na konci stola usadil sa jako obyčajne Záhajský a meral svojima veľkými očima svoju spoločnosť. Večeralo sa sumne, nemutene. Aj táto nemútenosť bola vecou módy. Volali to „nemzeti“, upomínalo to ale na lakajstvo.

„Novína, pánovia, novína!“ počal Kaprossy, „dostal som zaručenú zprávu, že gróf Žulinský dostal súpera na podžupanský úrad, a to nebezpečného!“

„Sú tie vaše zprávy tak pravdivé, jako vaše polovnícke dobrodružstvá, ktoré ste včera rozprávali,“ pohodil Masloň, ponúknuv svoju švárnu susedku Annu kolujúcim jedlom. „Kto by to mohol byť?“ zpytoval sa zvedavo Haštal. „Hádajte páni!“

„Asnád pán slúžny Masloň,“ povedala barónka za vrch stolom s príjemným úsmevom, „lebo som počula o jeho záletoch — inu kto mi vysokú protekciu —“ „Oh, prosím, prosím —“ vyhovárал sa oslovený, „nie som tak ctibázný, a pani barónka drží úradné cesty k hlavnému županovi za zálety. Ráči sa myliť a veľmi myliť!“

„Vidím, že je panstvo na krivej ceste,“ pokračoval Kaprossy vážne. „protikandidát grófov je pán Eduard Záhajský, náš domový pán, nech ho pán Bôh živí!“

Nastalo všeobecné podivenie a oči všetkých stolovníkov obrátili sa na koniec stola, kde sedel domový pán. Tento sa ani nehnuť. Práve tak lenivo — pokojne hľadel pred seba jako vždy. V tom okamžení doniesli sluhovia veľké plachové nádoby s ladom, z ktorého trčaly strieborné hlavy šampanských fliaš. O chvíľu strielaly zátky do krásno malovanej povale — zlatistý mok perľil sa v kryštálových pokáloch a rujná veselost opanovala spoločnosť. Prípitky sa počaly. Najtiaz prvy — ostatnie sa už potom sypu jako z vreca. Kandidatúra Záhajského bola thematom skoro všetkých rečí. Keby bolo záviselo od tejto spoločnosti, boľ by Záhajský ešte dnes podžupanom. Rozviazané jazyky nemaly dosť na pripitkoch; čím hlbšie sa kupaly v drahom moku, tým väčšími prekypovaly pochlebarstvom. Líca pani baronky sa zružily a jej malé čierne očka nepokojne mihaly sa. Vráva sa zväčšovala, až konečne sa jednotná zábava rozpartila na rozličné partie. Anna vstala zo svojho miesta a poodišla k obloku. Za ňou nasledoval Masloň. Bol celý vo vytržení nad jej krásou. Sladké slová len tak plynuly z úst mladého šviháka. Pre Annu bolo niečo nového takýto spôsob dvorenia, a môžeme tvrdiť, že ju to zaujímal.

„Naozaj, zriedka som zažil, ba nikad nezažil tak sladkých okamihov, jako nedávno s krami v Dubine. Jak krásne hrady ste sa s kvetmi, jak lubezno hovorily ste o hore a jej pôvaboch. Myslím, že ste veľmi vela študovaly poetov!“ hovoril so sladkým úsmevom Masloň, oprúv sa s rukou na dosku oblokovú a nakloniac sa k Anne.

„Netreba k tomu žiadne studium. Hovorím, čo vidím a niekedy aj to čo cítim, ač práve tých to nemala robiť, keď mána počujú takí kritikovia!“

„Obdivovatelia a nábožní veriaci, chcely ste povedať, milostivá slečno! Zarmucuje ma vaša nedôvera!“ pohodil švihák, a ihral sa jakoby v rozpakoch so zlatými franforeami svojho nákrénka.

„To je asi za smútok! Stavme sa, že sa budete o chvíľu točiť v čárdási?“

„Len na váš rozkaz!“

„Nemám práva, ba ani chuti rozkazy vydávať.“

„Teda na vašu žiadosť!“

„Nežiadam si nič.“

Masloňova tvár prijala mrzutý výraz. Nebol zvyknutý na takéto odbytie svojích galantných vychádzok. Nečakaný odpor rozjaril ho a núkal k silnejším nábehom. Zručne, a jakoby v myšlienkach chytil ruku mladej devy a naklonil sa k nej tak dôverne a nežne, že ona nebola v stave odpraviť ho krátkym spôsobom. V tom ale zjavila sa za nimi vysoká postava Záhajského; jeho veľké čierne oči uprely sa tak vážne a prísne na Annu, že táto nevedojak vytrhla svoju ruku z ruky Masloňovej a prihnula sa blíž k obloku. Masloň sa zpomätal a zručne podal rameno Anne. Spoločnosť už bola prešla do tanečnej dvorany a čo mladší pokračovali už zase v čárdási. Skoro nato tancovala aj Anna a prechádzala z ramien do ramien. Tanec sa zmáhal čo do divokosti. V bočnej izbe stály na pohotove vína, ktorými hasili tanečníci smäd a zmiernovali horúcosť na chvíľku. Prázdna nebola táto izba nikdy a zátky skoro neprestajne strieľali do povale. Pani barónka sedela v sametovom kresle a tichou rozkošou hľadela na trmu vrmu tanečníkov. Rujná veselost riastla, čím viac riastol počet vyprázdnených fliaš. Mnohé karmínové ústa ženské svažovali sa šampanským. Príklad je nákazlivý. Aj Anna rozhorúčená prijala peňavý pohár a priložila ho k ústam. Žízeň jej zapríčinená tancom a prachom, bola veľká, ona nemohla odtrhnúť kryštál od úst, až pokým nevyprázdnila jeho chladný sladký obsah. Jako ju rozjatriť nezvyklý mok. Jej očká svietili potným svojím bleskom jako uhle. Náruživé oddala sa tancu — nebolo jej dost, nemohla sa ho nasýtiť! Čím divšie vrtela sa spoločnosť, tým viac riastla v nej jakási nikdy nepocítená poláhoda. Krátke prestávky použil Masloň k tomu, aby prednášal svoje banálne dvorenie. Jej bolo tak príjemno počúvať chvály a oslavy z úst Masloňových. Jako to bolo možné?

Zábava v bočných chyžiach prichádzala vždy do väčšej a väčšej krajnosti. Haštal už počal tak ohnivo fukať s pohármí, že mu len stopky z vysokých šampanských pokálov v rukách zostávaly. Mužská spoločnosť, ktorá netančila, shúkla sa v kľbko a počala vyspevovať, že sa len tak triasol celý dom. Záhajský zas len klesol do svojho fotela a hľadel pokojno pred seba, prívetivo kývajúc hlavou každému, kto sa k nemu s poklonou, zdravkaním alebo vďakou blížil. Keď už v tanečnej dvorane dosiahla zábava taký vrchol nenútenej divokosti, nad ktorý nemožno už vyššej bez prekročenia hranice slušnosti — vyvolal Záhajský Annu von z teremu a poprosil ju účtíve, s vážnou prísnosťou, aby ohľadom na svoje zdravie a slabú ústrojnosť, vzdialila sa už na svoju izbu. Komorná už čakala v sieni s teplým šalom. Anna stúpala za ňou hore slabosvetlenými schodami; cez mrežované obloky bolo už badať prvý predsvit rána. Keď Anna došla do svojej izby a poslala už bola komornú svoju do predizby, pozrela sa do zrkadla, držiac v trasúcej ruke strieborný svietnik. Kto to pozeral na ňu z chladného skla! Jaká to tvár, jaké to oči? Anna sa lakla sama pred sebou. Slzy, ohnivé náruživé slzy vyhrnkly jej z očí. Polooblečená ľahla si na belunkú posteľ, z ktorej tak milo páchlo čerstvou bielizňou. Horúca tvár a chladistá podúška, jaká to protiva! Belunké prádlo a temno-rudá tyár, jaká to protiva! Tichá, bezmluvná izbuška a burácajúce city, jaká to protiva! Rodná dedinka s pokojnou nocou — a tam zo sály sem sa derúci jak hudby a duté dupanie, jaká to protiva!

Jako ďalekej búrky ozon, tak bolo počuť monotónne húkanie basy do jej pannenskej chyženky. Pod oblokom dupaly kone, už dávno očakávajúce svojich pánov. Huk basy zamĺkal v uskách dievčata — líčka pomaly ochladaly — a ťažké viečka sklopily sa na oči; nepokojným snom zaspala Anna.

Zábava v dvorane a pobočných miestnosťach tiekla svojím prúdom. Masloň vyšiel z buffetu a nahnúc si dobre, ani nezpozoroval, že hlavnia jeho tanečnica chybí už. Stretnúť sa vo dverách s Apoloniou Skálky, buclatou pannou v hodbabných šatách, pojal ju do ne-

konečne trvajúceho čardášu, a zabudol celkom na ostatný svet. Víno nahnalo aj starších pánov do tanca. Konečne bolo v bočnej izbe toľko párov jako v dvorane. Slnko počalo už prvými svojimi lúčami osvecovať rúmy hradu a vrcholy ďalekého pohoria, keď ešte nová bateria tliač prišla na stôl. Sám Záhajský počal sa veselieť. Jeho vybledlá tvár jaksi ožila vtedy, keď tváre jeho hostov zdaly sa byť spletené z popolu; jeho oči počaly svietiť, keď už oči jeho hostov blbým, jakoby oloveným svitom žmurkaly.

(Pokračovanie nasleduje.)

V máji.

(R. 1879.)

1.

Ty za vrchom a ja pred ním...
Jeden vrch len, čo nás delí.
Keby nie on, roveň keby:
priam by sme sa uvideli!

Uvideli, pozdravili,
postretali lásky zraky,
jako zvykli čarať iskry
vo vysoku dva oblaky.

Uvideli, pozdravili,
ručníčkom si znaky dali;
ručníček by poľetoval
jak holúbok v tichej diali.

Jak holúbok belokrýdly
by povieval môj ručníček;
a vetrik ním povzbudený
by hnal — tknúť sa tvoje lúček:

šiel hy, letel zrovna k tebe,
jako vtáčik do osídla,
na rty tvoje složil bozky,
čo ja dal na jeho krýdla.

A ty? — prijmeš sladkú tarchu,
sladšiu bys' mi slala nazpät...
Káruj, vánku! — Och, vršisko!
už mu musel cestu zastat!

A — ohava! je tak strmý...
Posol náš priam ukonaný,
veľká tarcha lásky... omdlel
už v polceste tamtej strany.

Omdlel, skonah. Ružolistie
posýpa naň mladé šípä;
a z krýdel mu povystretých
bozk za bozkom sa rozsýpa.

Konečne zožrala orgia sama seba. Vyslídila sa. Dolu schodmi tlikly sa neistým krokom postavy. Voz za vozom predchádzal pred mramorové schody a hostia sadali na mäké perá kočov. Dámy si zafátelily svoje tváre, a to veľmi múdro. Niet nepríjemnejšieho pohľadu, ako na tvár ženskej, keď ju po nemierne užitej zábave ranné slnko osvieti. Dom Záhajského padal do hlbokého sna. Z dvora tiahli barnaví cigáni so svojimi nástrojmi a vadili sa vypitými hlasmi — bezpochyby mali medzi sebou finančnú diferenciu.

Rozsypal sa bozk za bozkom
obďaleč a popri kraji —
staby perly, a kvetinky
už sa po ne sohýňajú,

sohýňajú tajne, kradmo,
po zlodejsky v zradnom tichu:
a jak ktorá — krupaj schvatla,
už tam svieti jej v kalichu.

Na ten spôsob tie zlodejky
pohabú mi všetko ráce —
ej, nie! zlopaš postihnutá,
bo prilietly slnka lúče.

Čo zostalo, ony v krátkom
posbieraly okamžení
a čez vrch pretiahly mihom...
Žienko, teš sa! to vrch — sklenný!

Sklenný to vrch medzi nami,
viac nevadí, neprekáža;
z bokov jeho láska naša
v milión lúčach sa vyráza...

Pri tých bleskoch sa nám vzhliadať
snadno v každom okamžení.
Bôh prežehnaj drahý náš rod,
že prečaril vrch na — sklenný!

2.

Čo robím? — Nuž, nič nerobím,
len myslím na teba,
sta pavúk nite, tak roztáčam
myšlienky kol seba.

Sta pavúk nite... Ozaj, vieš:
že jemná pradza jích
je retazou, na nejž sa drží
mi žitia každý vzdych?